

Proslave delavskega praznika v Moskvi

Maršal Bulganin poveljeval uspehe Sovjetske unije v povojni dobi. Parade v Parizu in drugih mestih

Moskva, 2. maja.—Več sto tisoč ljudi se je udeležilo proslav mednarodnega delavskega praznika na Rdečem trgu v Moskvi. Govorniki so hvalili socializem in premijerja Stalina, ki je z odra nad Leninovo grobnico opazoval parado. Ameriški poslanik Walter B. Smith je bil tudi na odru. Maršal Nikolaj Bulganin, vojni minister, je bil glavni govornik. Dejal je, da bodo ruske oborožene sile častno izpolnile naloge, ki so pred njimi.

"Sovjetska ljudstva," je rekel Bulganin, "so izvojevala ogromne uspehe v borbi za izločitev posledic druge svetovne vojne. Petletni načrt je velik korak naprej. Ekonomski uspehi v povojni dobi so demonstrirali, da sovjetski socialni sistem in ekonomija nadkrilujeta kapitalistični sistem.

Ljudstva in vlada gradijo komunizem in mir. Pozabiti ne smemo, da je mednarodna reakcija na delu, da intrigira proti Sovjetski uniji in državam nove demokracije. Naša oborožena sila bo ščitila varnost ljudstev Sovjetske unije."

Pravda, glasilo komunistične stranke, in Izvestja, glasilo sovjetske vlade, so objavile uvodnike in naglasile dosežene uspehe. Uvodnik v Izvestjah je poudarjal, da je Rusija stabilizirala svojo ekonomijo v povojni dobi brez zunanje pomoči in da bo šla po začrtani poti naprej.

Pariz, 2. maja.—Več tisoč delavcev, žensk in otrok se je udeležilo poha na delavski praznik. Članice ženske organizacije so nosile napise. Eden se je glasil: "Francija hoče biti neodvisna od ameriškega imperializma."

Mladina je tudi nosila napise. "Francoski vojaki se ne bodo borili za Trumana in Wall Street." "Maršallov načrt pomeni suženjstvo in 'Zahtevamo zvišanje plače,'" so se glasila napisi.

V Berlinu se je 300.000 ljudi udeležilo proslav mednarodnega

Avtna unija se odločila za stavko

Direktor Matthews dobil vso oblast

Detroit, Mich., 1. maja.—Unija združenih avtnih delavcev CIO se je odločila za okle stave proti Chrysler Motor Corp. V njenih tovarnah je uposlenih okrog 75.000 delavcev. Stavka bo oklicana 18. maja.

Direktor Norman Matthews je dobil vso stavkovno oblast. On je naznanil, da se bodo pogajanja s korporacijo nadaljevala do datuma stavke. Matthews je obdobju korporacije zavlačevanja pogajanj, ki so se pričela pred osmimi tedni.

Unija zahteva zvišanje plače za 30 centov na uro, penzijski sistem, zavarovanje delavcev, daljše letne počitnice in garantirano tedensko plačo. Korporacija je naznanila, da ne bo pristala na zahtevo unije.

Korporacija General Motors, ki se tudi pogaja z unijo, je začela odlašati delavce. Odslovila je 100.000 delavcev in na daljnjih 100.000 bo odlovljenih prihodnji teden. Chrysler Motor Corp. je odslovila okrog tri tisoč delavcev. Briggs Manufacturing Co. ki izdeluje avtomobile, je naznanila, da bo ustavila obrat.

Chrysler Motor Corp. je pred tremi tedni pomnila zvišanje plače za šest centov na uro.

Odpor proti progresivni stranki

Demokratska mašina zavrnila peticije

Chicago, 1. maja.—Progresivna stranka je ponovno naletela na odpor s strani demokratske politične mašine v poskusu, da pridejo njeni kandidati na glasovnico pri volitvah v novembru. Naznanila je, da bo storila nadaljnje korake za doseg svojega namena.

Okrožni sodnik Ezra Clark je odločil, da mora progresivna stranka nominirati kandidate preko svojih odborov. To je stranka storila, toda natekla je na nove ovire. Demokratska politična mašina je šla prej preko odloka državnega vrhovnega sodišča, da ima progresivna stranka status regularne stranke in da morajo priti njeni kandidati na glasovnico.

William Miller, državni direktor progresivne stranke, je predložil peticijo uradnikom demokratske stranke, ki kontrolirajo volilni stroj, okrajnemu in mestnemu tajniku. Peticije so bile zavržene. "Borili se bomo za naše pravice in prepričan sem, da bomo zmagali," je rekel Miller.

Curtis D. MacDougall, profesor žurnalizma na univerzi Northwestern, se je odpovedal kandidaturi za zveznega senatorja na listi progresivne stranke. Možnost je, da se bo premislil. Kenneth E. Olson, dekan šole žurnalizma, je dejal, da MacDougall ne bo odslovljen in ne drugače kaznovan, ako bo kandidat za senatorja. Olson in drugi uradniki univerze so prej pritiskali na MacDougalla, naj se odpove kandidaturi.

Sawyer potrjen kot trgovinski tajnik

Washington, D. C., 1. maja.—Senat je potrdil imenovanje Charlesa Sawyerja za trgovinskega tajnika. Imenoval ga je predsednik Truman, ko je W. A. Harriman resigniral. Harriman je postal potujoč ameriški poslanik v državah zapadne Evrope, ki so deležne pomoči na podlagi Marshallovega načrta.

Pogoji za zvišanje produkcije v Nemčiji

Frankfurt, Nemčija, 1. maja.—Nemški ekonomski veščaki so orisali pogoje, ki bi omogočili zvišanje produkcije v ameriški in britanski okupacijski coni. En pogoj je zvišanje odmerkov živil delavcem, drugi pa reforma, ki naj bi stabilizirala cene in dohodke.

JUGOSLAVIJA ZNIŽALA ODMERKE ŽIVIL ZUNANJIM KONZULATOM

Belgrad, 1. maja.—Uradno naznanilo vlada, da je jugoslovanska vlada znižala odmerke živil članom štabov zunanjih konzulatov v Zagrebu in da ne bo dala ponovno v najem zagrebškega poslopja amerškemu konzulatu.

Naznanilo je sledilo notam, ki so bile dostavljene amerškemu, britskemu in francoskemu poslaštstvu v Belgradu, s pozivom, naj razpravljajo o možnosti znižanja štabov. Člani ameriškega konzulata v Zagrebu so bili informirani, da lahko kupujejo živila na odprtih tržiških toda plačati bodo morali petkrat višje cene, primeri z on, ki je dolžna za odmerjena živila.

Glede poslopja v najemu ameriškega konzulata je vlada izjavila, da je pomanjkanje hiš v Zagrebu in da se je odločila za prevzete poslopja. Poslopje je v lastništvu ameriškega Sovy-

PREMIJRJE OKLICANO V PALESTINSKEM MESTU

Britski topovi bruhalo izstrelke na židovske pozicije

TRANSJORDANSKI KRALJ POSVARJEN

Jerusalem, Palestina, 1. maja.—Streljanje v Jafu je bilo ustavljeno po oklicu premirja med židi in Arabci. Sklenitev premirja je izsilil britski komisar W. C. Fuller. On je naznanil, da se bodo reprezentanti židov in Arabcev sestali na seji in razpravljali o podaljšanju premirja.

Enote židovske podtalne armade so invadirale Jafu zadnje sredo. Jafa je arabsko mesto. Zasedle so več mestnih predelov po ljutih bitkah z Arabci, v katerih so bili slednji poraženi. Podtalni armadi je prišla na pomoč židovska milica Haganah.

Britski topovi so bruhalo izstrelke na židovske pozicije v Jafi. Streljanje je bilo ustavljeno po sklenitvi premirja. Enot židovske podtalne armade so udrle v Jafu iz Tel Aviva. Poveljstvo te armade je naznanilo, da bodo židje držali okupirane pozicije. Jafa ima 95.000 prebivalcev.

Židovska milica je navalila na arabske naselbine v bližini Jafe. Britska letala so bila poslana v akcijo in metala so bombe na pozicije židovske milice.

Poročila se vzdržujejo, da se arabske armade pripravljajo za invazijo Palestine. Transjordanjski kralj Abdullah je dejal, da bo arabska oborožena sila 30.000 mož invadirala Palestino in jo osvojila pred 15. majem, ko bo mandat Velike Britanije zaključen. Velika Britanija je dobila mandat od stare Lige narodov pred 25 leti.

Lake Success, N. Y., 1. maja.—Varnostni svet Združenih narodov je dobil telegram od svoje komisije za Palestino, da je bil transjordanjski kralj Abdullah posvarjen pred invazijo Palestine. On je poveljnik arabske legije, katero so izvežbali britski vojaški častniki.

Komisijo tvorijo reprezentanti Amerike, Francije in Belgije. Kralj Abdullah je bil posvarjen, ko je naznanil, da bo njegova oborožena sila invadirala Palestino.

Načrt vojaške kon-skripcije sestavljen

Washington, D. C., 1. maja.—Kongresnik Andrews, republikanec iz New Yorka in načelnik odseka za vojaške zadeve, je dejal, da je načrt vojaške kon-skripcije sestavljen. Razprava o načrtu se bo pričela prihodnji teden v nižji kongresni zbornici. Načrt predvideva registracijo vseh moških v starosti 18 do 30 let za vojaško službo. Vojni veterani bodo izzeti od vojaške službe. Predsednik Truman, ohrambni tainik kabinetu in nekateri drugi člani kabineta so povečali pritisk na kongres za sprejetje načrta vojaške kon-skripcije.

Unija odgovorna za nasilja na piketni liniji

Washington, D. C., 1. maja.—Martin S. Bennett, preiskovalec federalnega delavskega odbora, je dejal, da unija, ki odredi piktiranje, je odgovorna za nasilja na piketni liniji. Unijo po-hištvenih delavcev CIO je spoznal za krivo kršenja Taft Hartlejevega zakona zaradi aktivnosti niketov v stavki proti Smith Cabinet Mfg. Co. v Salemu, Ind. Piketi so nadlegovali pisarniške delavce in blokirali vhode v tovarno kompanije.

Pogajanja o novi rudarski pogodbi

Lewis bo zahteval zvišanje plače

Washington, D. C., 1. maja.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je pozval operatorje na polju mehkega premoga, naj se odločijo za pogajanja glede sklenitve nove pogodbe. Pričela naj bi se 18. maja.

Znamenja so, da se bo razvil oster boj o vprašanju plačevanja pokojnine starim rudarjem, ki je že povzročilo stavko letos. Veljavnost sedanje pogodbe med unijo in operatorji bo potekla 30. junija. Lewis je očitno pripravljen na razpravo o Taft-Hartlejevega zakona, ko je obvestil operatorje 60 dni vnaprej, da je prišel čas za pogajanja. Sedanja pogodba določa pričetek pogajanj 30 dni pred potekom veljavnosti.

Običajno je veljavnost stare pogodbe potekla, preden je nova stopila v veljavo. Stara tradicija je, da rudarji ne delajo brez pogodbe.

Operatorji iz južnih držav so se izrekli za pogajanja z rudarsko unijo, niso pa določili datuma.

Sedanja pogodba določa dnevno plačo \$13.05. Rudarji morajo kopati premog šest in pol ure dnevno. Vsak rudar dobi sto dolarjev za deset dni počitnice v letu. Pričakuje se, da bo Lewis zahteval zvišanje plače in druge koncesije. Operatorji morajo prispevati deset centov od vsake tone izkopanega premoga v blaginjski in penzijski sklad unije. Lewis bo morda zahteval zvišanje prispevkov na 40 centov.

V skladu je sedaj \$34.000.000, toda rudarji ne dobivajo mesečne pokojnine. Ezra Van Horn, reprezentant operatorjev v odboru zaupnikov sklada, je odbil penzijski sistem, katerega sta odobrila Lewis in senator Bridges, druga zaupnika v odboru.

Sodnik vrnil Japoncem državljanstvo

San Francisco, Cal., 1. maja.—Federalni sodnik Louis E. Goodman je vrnil 2.300 Američanom japonskega porekla državljanstvo, katero jim je bilo odvzeto po zavratnem japonskem napadu na Pearl Harbor. Sodnik je kritiziral vlado, ker jim je odvzela državljanstvo in jih poslala v taborišča.

REPREZENTANTI AMERIŠKIH REPUBLIK PODPISALI ČARTER

Bogota, Colombija, 1. maja.—Reprezentanti 21 ameriških republik so podpisali čarter pred zaključenjem konference. Čarterneje so se vrstile v palači Quinta de Bolivar.

Pred podpisom so počili strelje v več predelih Bogote, glavnega mesta Colombije. Vseameriška konferenca je bila pretrgana, ko so izbruhli izgrezi in revolta pred dvema tednoma. Do tisoč ljudi je bilo ubitih, v izgreduh in veliko število poslopij v glavnem delu mesta razdejanih in požganih.

Sinoci so počili strelje pred rezidenco Eduarda Z. Angela, predsednika zunanje ministrstva in predsednika konference, kakor tudi pred uradom vojnega ministrstva. Colombijska vlada je takoj uveljavila zaščitne ukrepe iz bojazni pred izbruhom novih izgrezov.

Ameriški državni tajnik George C. Marshall se je vrnil domov več dni pred zaključ-

Prizadevanja za odvrnitev stavke železničarjev

Člani federalnega odbora konferirajo z reprezentanti bratovščin in kompanij

Chicago, 1. maja.—Člani federalnega železniškega odbora so se sestali z reprezentanti treh bratovščin in železniških kompanij in obnovili poskuse za odvrnitev splošne stavke na železnicah. Po konferenci so izrazili upanje, da bo konflikt izravnal.

"Mnenja smo, da se bo naša podlaga sklenitvi sporazuma," je dejal Frank Douglass, načelnik odbora, po konferenci, ki se je vršila v hotelu Congress. "Pogajanja se bodo nadaljevala. Znamenja so, da se bo konflikt izravnal, če bodo reprezentanti bratovščin in kompanij demonstrirali dobro voljo."

Tri bratovščine so zavezovane v konfliktu. Te so bratovščine strojevodij, kurjačev in kretničarjev. Koraki za odvrnitev stavke so bili podvzeti na podlagi železniškega zakona. Takozvana ohlajevalna doba 30 dni je bila zaključena zadnji

Kompanija skuša zdrobiti stavko

Pogajanja v Washingtonu pretrgana

Chicago, 1. maja.—Wilson Packing Co. se je odločila za zdrobitev stavke klavniških delavcev, članov unije CIO. Naslovila je pisma stavkarjem s pozivom, naj se vrnejo na delo v pondeljek. Zapretila je, da bo obnovila obrat s stavkokazi, ako se stavkarji ne bodo odzvali pozivu.

Armour & Co. je pred štirimi tedni tudi pozvala stavkarje, naj se vrnejo na delo. Doznava se, da se je neznatno število stavkarjev vrnilo na delo. Njen poskus za zlom stavke se je izjalovil.

Wilson & Co. je ponudila zvišanje plače za devet centov na uro, dočim unija zahteva več. Stavka proti vodilnim klavniškim kompanijam je bila oklicana pred osmimi tedni.

Pogajanja v Washingtonu za končanje stavke sp bila pretrgana. V konflikt med unijo in kompanijami je posegel Cyrus S. Ching, direktor federalnega upravnega biroja. On je priznal, da so se prizadevanja za končanje stavke izjalovila.

pondeljek. Člani bratovščin so že prej odglasovali za okle stavke.

Voditelji bratovščin so naznanili, da bo stavka oklicana 11. maja. Douglass ni povedal, ali so bratovščine revidirale svoje stališče. Izjavil je le, da so demonstrirali voljo za mirno rešitev spora. Na konferenci je prevladovalo spravljivo razpoloženje.

Odlučitev o oklicu stavke je padla, ko so se pogajanja med voditelji bratovščin in reprezentanti kompanij razbila. Bratovščine zahtevajo zvišanje plače za 30 odstotkov in revizijo 25 delovnih pravil in regulacij.

Kompanije so ponudile zvišanje plače za 15 in pol centa na uro. Nadaljnje poskuse za izravnavo spora sta zavrnila Alvanley Johnston, predsednik bratovščine strojevodij, in D. B. Robertson, predsednik bratovščine kurjačev. Zadevno izjavo sta objavila v Clevelandu, kjer je glavni stan bratovščin. Oba sta naglasila, da bo stavka oklicana 11. maja, ako ne bodo kompanije pristale na zahtevo glede zvišanja plače in revizije delovnih pravil.

Zadrževanje pokojnine rudarjem

Operator Ezra Van Horn posvaril banke

Washington, D. C., 1. maja.—Nova poteza je bila storjena, da se prepreči plačevanje pokojnine starim rudarjem iz blaginjskega in penzijskega sklada rudarske unije UMWA. V tem skladu je \$34.000.000.

Operator Ezra Van Horn je opozoril banke, v katerih je denar, da bodo morale prevzeti riziko, ako bodo vnovile penzijske čke brez njegovega podpisu. Van Horn je reprezentant operatorjev v odboru treh zaupnikov sklada. On je skušal preprečiti prenos \$5.000.000 iz blaginjskega sklada v penzijski sklad.

Prenos te vsote je bil prvi korak Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije, in senatorja Bridgesa, drugih dveh zaupnikov sklada, na podlagi kompromisa, ki je bil sklenjen 12. aprila in je končal stavko rudarjev na polju mehkega premoga. Van Horn vodi opozicijo proti uveljavljenju kompromisa. Obrnil se je do federalnega sodišča z namenom, da blokira plačevanje pokojnine rudarjem. On trdi, da zakon zahteva, da mora reprezentant delodajalcev odobriti plačevalni načrt.

Sklenjeni kompromis določa, da je vsak rudar, ko doseže starost 62 let in je delal 20 ali več let v premogovnikih, šel v pokoj po 29. maju 1. 1946, upravičen do mesečne pokojnine sto dolarjev. Operatorji morajo prispevati v blaginjski sklad unije deset centov do vsake tone proizvedenega premoga.

Norford obsojen zaradi žaljenja kongresa

Washington, D. C., 1. maja.—Richard Norford, direktor odbora Splošnega sveta ameriško-sovjetskega prijatelja, je bil obsojen na tri mesece zapora in plačevanje \$250 zaradi žaljenja kongresa. Kazen mu je naložil federalni sodnik Edward M. Curran. Norford je bil spoznan za krivega žaljenja kongresa 23. marca, ker ni hotel izročiti rekordov sveta kongresnemu odseku za neameriške aktivnosti.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Članci na Zdravstveni drži (Ivan Čiček) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisni dopisi in nenaročeni članki se ne vrnejo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših nasebin

Z avtomobilom
v Arizono

Phoenix, Ariz.—Tukaj sem na oddihu za nekaj tednov in se mi vidi umestno, poročati čitateljem Prosvete o svojih vtisih.

Dne 21. marca sva se z ženo poslovila od sorodnikov in prijateljev v Barbertonu, O., zasedla Chevrolet in se odpeljala proti Phoenixu, Ariz. Avtomobil je že precej v letih, vendar pa je dobro opravljal svojo funkcijo. Dan je bil krasen, kot nalašč za potovanje. Avtomobil je brzel skozi Ohio in Indiano, v Terre Haute pa je nebo zatemnilo in vili se je taka ploha, da nisem videl pet čevljev pred seboj. S težavo sem dospel v mestec Marshall, Ill., kjer sva si takoj poiskala prenočišče.

Drugo jutro smo rano popihala naprej v državo Missouri. Da sem se izognil velikemu prometu in gneči v mestu St. Louisu, sem vzel cesto US 66, katera pelje do pacifiške obale. Jaz sem se je poslužil do Amarilla, Tex. V pondeljek sva prenočevala v bližini Carthage, Mo. Prenočišče je bilo značno in ne preveč drago. Naj omenim, ko prideš v državo Missouri in naprej proti zapadu, vidiš ob cesti veliko turističnih kabin, ki jih je po več skupaj in jih imenujejo turistične kote.

Kmalu zjutraj sva dospela v državo Kansas in nato v Oklahomo. V tej državi sem videl veliko rdeče zemlje. Sicer pa je veliko pušave. Tu in tam vidiš lep kos obdelane zemlje, to pa je tudi vse. Dne 23. marca ob eni popoldne sva dospela v Oklahomo City, kjer sem imel opravke radi nekega zemljišča, ki ga nikdar nisem videl; kupil pa sem ga pred leti s posredovanjem nekega agenta. Zemljišče sem izgubil, a mi ni prav nič žal zanj, kajti ne bi hotel živeti tam pod nobenim pogojem. Res je mesto lepo in čisto ter ima velike stavbe, ko pa prideš malo iz mesta, vidiš pa samo revščino. Država Oklahoma je bogata na olju, toda od tega imajo koristit oljni magnati, ne pa ljudstvo. Ljudje živijo v barakah, po trije v eni sobi.

Svoj posel v Oklahomo Cityju sem opravil, nato sva se malo zaletela, potem pa zopet naprej. Nekega mladeniča sem vprašal za cesto 66, katero sem kmalu našel, toda namesto da bi na križišču obrnil na levo, sem pa na desno, to je na isto stran, s katere sva se pripeljala. Vozila sva se že 31 milj, a nisva spoznala, da se voziva po isti poti, nato pa sem vprašal na neki gasolinski postaji in izvedel, da sem naredil pomoto. Torej je bilo treba obrniti. Smola se me je držala ta dan in tako nisva dospela tisti dan v državo Texas, kot sva računala, pač pa do Sayre, Okla., ki leži nekaj milj od države Texas. Nisem mogel več voziti, ker so me oči tako pekle kot da bi imel žerjavico v njili. Poiskala sva si kabino in šla k počitku. Imel sem dovolj vožnje za moja leta, ker sem tisti dan prevozil nekaj nad 500 milj.

Drugo jutro sva se že ob šestih odpeljala naprej preko kota države Texas, nato pa v New Mexico. Tu se cesta vleče, kot da nima konca. Pred seboj vidiš 30-40 milj v daljavo, ko pa prevoziš to daljavo, se pa zopet isto ponovi. Tu in tam vidiš nekaj gove, ki se pase po preriji, a s čim se hrani, ne vem, ker je vsepo vsod sam pesek in kaktusi.

Po dolgi vožnji sva končno dospela do gorovja Sacramento. Cesta se vije okrog gorovja kot kača in se počasi dviga višje in višje. V višini 5.000 čevljev se pričnejo borovi. Zrak je oster in bilo je precej mrzlo. Pazil sem, če bi kak srnjak skočil pred avtomobil. Seveda, ko voziš le gor, moraš enkrat tudi dol. Na vzod sem vozil že preko 20 milj, in ko je bilo le še nekaj milj do nižine, se mi je čudno zdelo, za-

kaj ne slišim nikakega šuma od vozila ne od motorja. "Slišiš, žena, ali ti kaj slišiš?" sem vprašal njo, ker pa ni odgovorila, sem jo dreznil z roko. Debelo me je pogledala. Nekaj se je zgodilo in kričati sva morala, da sva se razumela.

V daljavi sem videl mestece in zapeljal sem na prvo gasolinsko postajo, ker sem potreboval gasolin. Ko sem možu povedal, da se je nekaj zgodilo z mojim in ženinim sluhom, se je nasmejil in pojasnil, da se to zgodi slehernemu, ki prevozi goro, ki je visoka 8.500 čevljev.

Mož me je tudi na vprašanje informiral, da je še 20 milj do mesta Alamagorda. "Kako pa se imenuje to mesto?" ga vprašam in odgovor dobim, da se kliče Tulorosa. Ta mesta imajo španska imena, ker je ta država nekaj pripadala Mehiki. Njih potomci se sedaj govorijo špansko.

Prenočevala sva v Alamagordi. Kabina je bila snažna in poceni. Predno sva drugo jutro odpotovala, nama je lastnik kabin svetloval, naj si ogledava "White Sands" ali beli pesek, kar sva storila. Na eni strani ogromne gore, na drugi pa morje belega peska, ki je tako fin kot bela moka. Ta planjava peska je osem milj široka in 300 dolga. Od kje je prišel ta pesek, menda nihče ne ve, kajti v bližini ni nobene reke. Kakih 400 milj od tega kraja je prvič počila atomska bomba.

Popoldne ob treh sva prišla v Benson, Ariz. Ker je bilo še 180 milj do Phoenixa, sva prenočila v Bensonu, drugo jutro pa nadaljevala vožnjo in dospela v Phoenix ob eni popoldne dne 28. marca. Nastanjena sva pri hčerki in zet. Zrak je tu izredno čist in oster. Podnevi je zelo gorko, noči pa so bolj hladne. Danes je 8. aprila, a toploter kaže 82 stopinj F. Ker je zrak suh, se nihče ne pot.

Mesto Phoenix je eno najlepših mest, kar sem jih še videl v mojem življenju. Poslopja so večinoma nova in lepa, ulice so široke in čiste. Mesto šteje danes okoli 90.000 prebivalcev in raste iz dneva v noč. Tu gradijo kot menda nikjer. Seveda, draginja je velika in dva trgovca nimata enake cene. Vprašanje cene je kdo je kupec. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete.

John Gabor.

Pismo iz Trsta

Fontana, Calif.—Prejel sem več pisem od Pavla Bezeljaka iz Trsta, katerega se čitatelji Prosvete gotovo še spominjajo. On je bil ujet v Afriki in interniran v San Bernardinu, Calif., s sedmimi drugimi Slovenci iz Primorske. V sledečem pismu med drugim piše:

"Dragi prijatelj Missouri!—Javljam Vam, da sem prejel poslani paket, za katerega se Vam in Vaši ženi prav lepo zahvaljujem. Pred dvema mesecema pa sem prejel dva paketa od tete in strica, tako sem tudi njima zelo hvaležen. Spomladu bom vprašal za dovoljenje za prehod v Jugoslavijo in bom obiskal Vašo rojstno vas Breginjce. Ko sem bil ujetnik in prostovoljec za delo v korist Amerike, sem Vas večkrat videl in opazil Vaše zanimanje za novo Jugoslavijo. Pošiljali ste razne resolucije, da bi čimveč primorske zemlje prišlo pod Jugoslavijo. Spominjam se, ko ste mi pokazali resolucijo za Vašo rojstno vas Breginjce. Dne 15. septembra, ko se je uresničila Vaša želja, sem Vas videl v duhu srečnega in veselega. Lepo bi bilo, če bi tedaj mogli tudi Vi praznovati v domači vasi njeno priključitev k Jugoslaviji.

Kaj hočete, človek ne more biti povsod. Prepričan sem, da so Vaši sorodniki in vaščani govorili o Vah, saj ste veliko pomagali novi Jugoslaviji in rojstni vasi.

Pred nekaj dnevi sem prejel dopisnico od Vaše nečakinje. Piše mi, da so zelo veseli pod novo Jugoslavijo, posebno še, ker so se rešili domače mrčise in civilne policije. Da, Vaša rojstna vas je res svobodna.

Tu v Trstu pa je še naprej zavetisce fašistov, kateri napadajo domačine z bombami, povzbu pa jim pomaga še policija z leseni količki. Fašisti se zbirajo v društvu Oberdan. Predsednik je neki 34-letni Italijan iz Brindisija. Ko so člani tega društva napadli poštno antifašiste, je bila policija prisiljena aretirati jih, kajti pri njih so našli zaboj ročnih bomb. Seveda, ako bi kaj takega napravilo naše društvo, bi gotovo alarmirali vse vojaštvo in zaprli vse člane za več let. Toda mi se ne bomo ponižali, ampak bomo branili naše pravice, ki smo si jih priborili v zadnji vojni skupaj z Američani, Rusi in Angleži.

Medtem ko so te propalce

Udarnik Ivan Godac iz Maribora

med vojno napadale zavezniške in se z Nemci borili proti demokratičnemu svetu, danes pa napadajo bivše partizane. Prepričan sem, da bi v Ameriki obsodili take napadale.

V nedeljo, 4. januarja, se je vršila proslava na Občinah. Udeležba je bila velika in vse je bilo veselo. Ljudstvo se je pomikalo v dolgi povorki, nenadoma pa je pridrevla iz Trsta civilna policija in planila s palicami na ljudstvo. Policija je aretirala 27 partizanov in uniformah in jih odvedla v zapor. Toda tržaško delavstvo je pokazalo svojo solidarnost in protestiralo, nakar so bili partizani izpuščeni.

Težko je reči, kdaj bo Tržaško svobodno ozemlje dobilo governernjo. Vse kaže, da hočejo iz Trsta narediti zavetišče zločincev. Tu rastejo reakcionarni čopispij kot gobe po dežju. Toda čim bolj bodo pisali zoper nas, tem močnejši bomo.

Rad oveden sem, kakšnega predsednika boste izvolili. Upam, da izvolite takega, ki bo naklojen delavskemu ljudstvu. Zaključujem in Vas vse skupaj lepo pozdravljam. Pavel Bezeljak.

Mike Missouri.

70-letnik za obrambo
našega tiska

Mt. Harris, Colo.—Danes sem poslal \$10 Johnu Pollocku za obrambo naprednih časopisov. Ta denar prispevam iz svojega žepa za naše društvo 346 SNPJ. Več bo težko dobiti iz naše nasebine, kajti imamo bolezen in brezdelje. Če je še kdo drug pri volji kaj prispevati, bo to lahko še storil. Naša društvena blagajna pa je prazna. Sicer pa imamo samo sedem članov.

Rad bi prispeval več, ali živim od starostne podpore in le težko kaj prihranim. Star sem že 70 let, toda že od dvanajstega leta naprej ne maram takih ljudi, kakor so tožitelji naprednih časopisov. Ko mi je bilo 12 let, sem zvedel za vzrok, zakaj je moja mati tolikokrat jokala. Duhovniki so bili krivi, da je mati z menoj vred toliko trpela. Vse je izgledalo, da bi bil dotični duhovnik rad videl, da bi me bila mati zavrgla, čeravno on ni bil nič v zvezi z materjo, pač pa bi to rad videl zato, da bi imel boljše priliko rohneti s prižnice.

V Ameriki sem že 47 let, pa tega, kar pišem danes, nisem nikomur povedal. Mogoče bom vse podrobnosti objavil drugo leto v Družinskem koledarju. Jezi me, ker se črna reakcija zaganja v naše napredne časopise.

Črnosuknježi naj dobro prečitajo ustavo Zedinjenih držav in bodo lahko ugotovili, da niso upravičeni do milijončaka, ki bi ga radi dobili od našega naprednega časopisa. Prepričan sem, da se jim nakana ne bo posrečila.

Anton Dolinar.

Iz St. Louisa

St. Louis, Mo.—Sicer je že malo pozno, vžle temu pa hočem nekoliko opisati državno konvencijo progresivne stranke, ki se je izrekla za Wallacea. Ob sedmih zjutraj smo se odpeljali z desetimi avtobusi proti Jefferson Cityju. Vožnja je bila prijetna, kljub temu, da je deževalo vso pot.

Dospel na cilj, smo šli takoj v senatno dvorano državne kapitole, kjer se je vršila konvencija. Spretna vrata so bila zaprta, zato smo se morali zadovoljiti z zadnjimi. Čakalo nas je veselo presenečenje, kajti

konvencije se je udeležilo veliko mladine, ki je zelo posegala v debate in prevzela tudi dela, ki jih jih točno izvršuje. Veliko je dela in truda, da pride nova stranka na glasovnico.

Na konvenciji je bilo 476 delegatov in okrog tisoč poslušalcev. Tudi ženske so bile polno voljno zastopane, kar je pomembno, kajti glas volivca v "kikiji" prav toliko šteje kot volivca v hlačah. Ženstvo, ki je bilo vedno zapostavljeno in se mu je dopovedovalo, da spada v kuhinjo, je vendar prišlo do upoštevanja.

Dne 3. aprila pa je imel mladinski krožek št. 68 SNPJ, odsek društva 107 SNPJ, velikonočno zabavo. Mladí krožkovci so nam zaplesali nekaj ljudskih plesov, mladi članici Carol Biby in Lindy Speck sta deklamirali slovenske pesmice. Posetil nas je tudi velikonočni zajec v osebi Davida Barviga, ki je svojo nalogo prav dobro izvršil.

Ker pride za soncem dež, za poletjem jesen in potem zima, moram z žalostnim srecem poročati, da je umrla v Freeburgu, Ill., moja dolgoletna prijateljica Pavla Klasnek, roj. Vertnik, doma iz vasi Volčje jame, Smartno pri Litiji. Ko se ji je obrnilo na bolje, smo se vsi oddahnili, misleč, da je ne bomo izgubili, a izgubili smo jo, ko smo najmanj pričakovali.

Ob krsti je imela veliko cvetice, le žal, da jih ni videla, niti ne dolge vrste avtomobilov, ki so jo spremljali na mirovdvor. Pogreba so se tudi udeležili Vertnikovi iz Chicago, ki so njeni sorodniki, kakor tudi Kastelcevi iz Jolietia. Pogreba se je udeležilo tudi veliko ljudi iz okolice. Iz St. Louisa so bili Mahničevići in Zimmermannovi od društva Spirit of St. Louis, katerega je predsednik sin pokojnice John Jurgec.

Joel Klasneku in sinovom moje globoko sožalje. Tebi, draga prijateljica, pa zasluženi počitek. Naj Ti bo rahla ameriška zemlja!

Smrt kosi na desno in levo, kljub temu ne moremo pustiti dela in prekrizanih rok čakati, da nas pokosi. Bratje in sestre, danes se bje boj, ali bomo umirali pregodaj ali nam bo dana prilika, da uživamo polno kupijo življenja preskrbljeni in v miru. Treba bo veliko truda in dela, ki ga mora izvršiti delavec v prid samemu sebi. Ako ne bo dela izvršil sam, mu ne bo nihče drug pomagal.

Theresa Speck.

Clanicam ženskega
kluba v Detroitu

Detroit, Mich.—Clanicam ženskega kluba SND sporočam, da je bilo sklenjeno na zadnji seji, da se bodo seje od sedaj naprej vršile vsak prvi petek v mesecu, začetek ob osmih zvečer v Slovenskem narodnem domu na John R. Zapomnite si to spremembo. Odbornice kluba žele, da bi redno zahajale na klubove seje, zlasti sedaj, ko so dnevi že daljši in je sezona balinjanja že za vogalom.

Na prihodnjo sejo, ki se bo vršila 7. maja, začetek ob pol osmih, še posebej vabimo vse one članice, ki imajo veselje do balinjanja, kajti na dnevnem redu bo tudi razprava o balinjanju. Lansko leto smo ženske organizirale šest balinarskih skupin. Društvo Wolverines dve skupini, društvo Young Americans, št. 121 SNPJ, ženski klub in Slovenski narodni dom pa vsak po eno skupino. Imele smo dosti zabave in se nismo strašile ne dežja ne grmenja. Prihajale smo redno in ob času na John R. in metale baline kot za stavo.

Ženski klub se lepo zahvaljuje Frances in Jacku Babicu, ker sta poklonila klubu lepo stojalo za magazine. Jack je pravi mojster za taka dela. Klub se tudi zahvaljuje Mary Skorjanc, ki je podarila \$5. Lepo je, da članice podpirajo klubovo blagajno, tako da imamo potem kaj ven vzeti in prispevamo v koristne namene.

Clanicam našega kluba klidem na svidenje na klubovi seji v Slov. nar. domu na John R.

Anna Sardonier.

Praznik Osvobodilne fronte je tudi praznik ljudske oblasti

Ljubljana.—Po razpadu Avstrije delovno ljudstvo na zgodovinsko priliko se ni bilo pripravljeno. Oblast je poznalo kot bič, ne kot nujno sestavino svobode. Ker samo še ni bilo odločeno zatreti reakcijo tudi za ceno lastne krvi, ni vedelo, kaj bi z oblastjo. Zato so množice v odpuščajočem navdušenju priznale "spokorjenim narodnim" oblastnikom in proslavljale svobodo, ki je ni bilo. Samo delavska jedra so vodila odločno borbo za pravice delovnega ljudstva. Tako je bila reakcija kmalu spet trdna v sedlu. In ko so delavske množice 24. aprila 1920 v veličastni manifestaciji zahtevale svoje pravice, je reakcija s še nevideno brutalnostjo v krvi zadušila prvi organizirani nastop, ki se je spremenil v prvi ognjeni krst slovenskega delavstva. Da si bo hlapec Jernej, kakor pred stoletji tlačan, zapomnil, kdaj je samo v mislih dvignil roko proti svojemu gospodarju! Za kmetijskimi panti je prišla Zaloška cesta, vmes pa dolga stoletja duhovne teme, v katero so posvetili Levstik, Prešeren, Cankar. Zaloška cesta je kričala. Iz krvi rdeče.

Leta 1941 so oblastniki stare Jugoslavije po enotnem načrtu reakcije skoraj vseh evropskih dežel s premišljenim izdajstvom odprli vrata fašističnemu okupatorju. Dvanajstletna diktatura je bila samo uvod v izdajstvo. Za ceno očitnega ali prikrita beraškega priskledni-

Vila na Večni poti št. 3, kjer je bila pred sedmimi leti—27. aprila 1941—ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda.

štva so roparju izročili oblast nad ljudstvom. Niso se zavedali, da so jo izpustili iz rok za večno. Čeravno so se bali ljudstva, so ga vendar podcenjevali. V izdajalskem računu niso predvideli, da je ljudstvo vzelo tridvajsetletno narodno in ljudsko zatiranje kot kazen za lahkoverno brezbrzičnost in letu 1918 in kot trdo šolo za bodočnost. Zanesli so se na svojo silo, na slovensko tradicijo, na teror okupatorja, na nepogrešljivost sleparske propagande. Zato niso mogli poznati redkega zgodovinskega pojva, da je zdrava sila tudi hlapčevskega naroda v njegovi najtežji uri boja za obstanek sposobna sprožiti razvojni skok, pospešiti rojstvo naroda, spremeniti značaj ljudstva, da bo v svoji veliki uri preletelo preteklost in prihodnost in spoznalo ne samo, komu pripada oblast, temveč odkrilo tudi skrivnost, kako priti do oblasti, to se pravi, da bo za ceno svobode pripravljeno preliti svojo kri. In ta redki zgodovinski pojav, doslej bolj teoretična možnost, je na Slovenskem postal dejstvo. To dejstvo je Osvobodilna fronta Slovenije.

Zaradi tega in takega razvoja je Osvobodilna fronta od prvega dne, ko je izvršni odbor spomladne leta 1941 pozval vse Slovence v oborožen odpor in se je slovensko ljudstvo temu pozivu odzvalo, ne samo enotno in edino politično gibanje, temveč prav od tega dne tudi edina oblast na Slovenskem in to ljudska oblast. Zgodovina Osvobodilne fronte je zato tudi zgodovina ljudske oblasti, zgodovina slovenskega parlamenta.

Terenski, rajonski, okrožni odbori OF od vsega začetka l. 1941 niso bili samo odbori za zbiranje hrane, orožja, zdravil in denarja za partizansko vojsko, temveč so bili tudi naborne komisije; sestavine frontovskih odborov so bile organi oblasti; narodna zaščita, varnostna in obveščevalna služba in končno vsa partizanska vojska. Vrhovni plenum in IOOF sta bila od vsega začetka priprana kot najvišja organa oblasti. Ko je izvršni odbor 29. oktobra 1941 po-

sprejetju ustave FLRJ preimenoval v prezidij SNOS-a. To je v glavnih obrisih razvoj organov ljudske oblasti Slovenije, od odborov OF preko NO odborov, sedanjih ljudskih odborov, do vrha—do Slovenskega narodno osvobodilnega sveta, bodoče ljudske skupščine LRS. Razvoj ljudske oblasti v Sloveniji je najozje povezan z razvojem Osvobodilne fronte in narobe.

Ko praznuje slovenski narod

(Poslano Sansu)

Kovinska industrija na Poljskem

Komisija Sejma za industrijo je proučila poročilo o proizvodnji kovinske industrije. Lani so bile obnovljene ter so pričele obratovati 4 tovarne vagonov, ki izdelujejo sedaj povprečno več kot 1100 vagonov mesečno. Tovarna lokomotiv izdeluje sedaj povprečno 18 lokomotiv raznega tipa mesečno. V zapadnih pokrajinah so zgradili 3 tovarne za izdelavo orodnih strojev. Kovinska industrija predvideva v tem letu poleg kritja domačih potreb tudi izvoz v vrednosti 10 milijonov dolarjev.

Triletni gospodarski plan določa za leto 1949 podvojitev proizvodnje kovinske industrije v primeri s predvojno proizvodnjo.

Posebno pozornost posvečajo ustanavljanju novih strokovnih kadrov. V vsej državi je sedaj odprtih 74 industrijskih šol, 28 industrijskih gimnazij, 16 licejev in nekaj posebnih tečajev, ki jih obiskuje več kot 18.000 dijakov.

Delovno tekmovanje

Delovno tekmovanje, ki je zajelo poljske delovne ljudi, daje vsak dan boljše uspehe pri povečanju proizvodnje. Tako so premogovniki v prvih sedmih dneh meseca februarja proizvedli 1.629.000 ton premoga, s čimer je bil proizvodni načrt prekoračen za 9,5%. Povprečna dnevna proizvodnja znaša danes nad 230.000 ton.

V industriji volnenih tkanin je bilo proizvedenih nad 3.660.000 m tkanin. Mesečni načrt je bil izpolnjen s 109,6%. Tovarna za proizvodnjo kablov "Kabel Polski" v Biłgościu je podvojila proizvodnjo v primerjavi s predvojno proizvodnjo.

Priprave za proslavo leta 1948 Na Poljskem so že dajali časa v tekni priprave za proslavo stoletnice revolucionarnega gibanja v letu 1948.—Pod vodstvom Glavnega odbora so v vseh večjih krajih ustanovili krajevne odbore za organizacijo slovenskih akademij in drugih prireditelj.

V poslopuj vojne muzeja v Varšavi so 21. februarja slovensko odprli "Razstavo leta 1948" v navzočnosti članov vlade, Sejma, predstavnikov poljske in Sovjetske armade, tujih diplomatskih predstavnikov in velikega števila javnih in kulturnih delavcev. Otvoritev razstave so prisostvovali tudi francoski gostje.

Elektrifikacija vasi

Poljska vlada posveča veliko pozornost elektrifikaciji vasi. Po podatkih glavnega urada za elektrifikacijo vasi je dobilo v letu 1947 električno energijo nad 1500 vasi s 53.000 vaškimi gospodarstvi. Zgrajenih je bilo 1950 km električnega voda visoke in 2650 km nizke napetosti. Zgrajenih je bilo 775 transformatorskih postaj. Skupna vrednost teh del znaša nad 2 milijardi zlotov.

Po planu za leto 1948 bo elektrificiranih nad 1200 vasi.

Proizvodnja vagonov Velika državna tovarna vagonov "Pafavag" v Wrocławu, ki so jo po osvoboditvi zopet zgradili, je izdelala do 1. marca letos 10.000 tovornih vagonov. Razen tega izdeluje ta tovarna serijske tendere po načrtih poljskih inženirjev.

"Služba Poljski"

Na Poljskem so pričeli izvajati zakon o ustanovitvi splošne mladinske organizacije "Služba Poljski". V ta namen je vlada določila poseben kredit 1.339.000.000 zlotov. Na skupni konferenci predstavnikov demokratičnih mladinskih organizacij, političnih strank, podjetij in poljske armade v Ścieśninu so proučili delovni načrt vseh delovnih brigad "Služba Poljski". Ta načrt določa udeležbo mladine pri obnovitvenih delih v ščedinskem pristanišču, obnovi poslopj ter melioracijska in druga dela. Na ozemlju ščedinske oblasti bo zaposlenih okrog 5000 mladincev in mladink v starosti od 16 do 21 let.

Industrija neželeznih kovin

Lani je poljska združena industrija neželeznih kovin izpolnila proizvodni načrt s 103,9% in na ta način presežila predvojno raven proizvodnje. Tekmovalnemu poletu delavcev se je treba zahvaliti, da proizvodnja stalno narašča, prihranek na gradivu pa presega vrednost 188.000.000 zlotov.

V livarni "Kartuzina" v Sosnowcu so slovesno izročili v obrat nov plavž, katerega mesečna proizvodnja je znašala 3000 ton.

Kmečka siranka čisti svoje vrste

V Katowicah je bila oblastna konferenca poljske kmečke stranke, na kateri so v celoti sprejeli politično linijo novega vodstva stranke in pozdravili sklep o konstruktivnem sodelovanju z blokom demokratičnih strank. Soglasno je bila sprejeta resolucija, v kateri je poudarjeno, da je stranka odklonila protijugoslovski politično linijo bivšega reakcionarnega vodstva z izdajalcem Mikolajczykom na čelu in da je pričela čistiti svoje vrste reakcionarnih elementov.

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St., N. W.
Washington 9, D. C.
Naslov urada jugoslovanske konzula pa se glasi:
Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.

In
Yugoslav Consulate General
189 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

Koroške vesti

Gospod Herke in njegova morala

Celovec.—Slovenska koroška občina Svetna ves je imela do vkorakanja hitlerjevskih čet v Avstrijo slovenskega župana. Nacisti pa so postavili za župana priseljenega heimatbundovca in nacista Schnitzerja, ki nosi največje odgovornosti za izselitev slovenskih družin iz občine. Terroriziral je ljudi in ovažal zavedne protifašiste gestapočveem, ki so ovajene zapirali. Po propadu nacifazizma je bil Schnitzler prijavljen kot vojni zločinec, pa so ga avstrijske oblasti jeseni 1947 izpustile na njegovo prošnjo v Psinji vasi. Toda ugotovljeno je, da je v času Schnitzerjevega županovanja zmanjkalo iz občinske blagajne v Svetni vasi 4.739.000 šilingov. Jasno je, da bi moral Schnitzler vrniti ta denar, ki ga je proti vsem predpisom hranil v svoji zasebni blagajni. Toda zgodilo se je nekaj, kar nedvoumno razkrija potuho, ki jo je deležni nacistični preostanki s strani predstavnikov koroške deželne vlade.

Zgodilo se je namreč, da je namestnik deželne glavarja G. Herke sporočil občini Svetna ves mnenje koroške deželne vlade, ki ne priznava Schnitzerja za krivca ni dolžnika, četudi je njegova krivda jasno izkazana. G. Herke priporoča v tem svojem sporočilu omenjeni občini, naj pripise dolg na račun občine Svetna ves. Zanimivo je, kako utemeljuje ta "gospod" Herke takšno mnenje. Navaja namreč, da so prišli l. 1945 v občino zavezniške sile, najprej Titovi partizani, potem britanske čete, pa je sedaj "nemogoče" dognati, kako in kam je izginil denar. Kaj pomeni takšno ravnanje in utemeljevanje? Ni drugega nego to, da obdoljuje ta "gospod" Herke ropa in tatvine jugoslovanske partizane ter britanske vojske, samo da bi izmotal iz te neprijetne zanke zločinake in razvitega bivšega hitlerjevskega župana. Toda prišel bo tudi za slovensko Koroško čas, ko bo konec takšnih in podobnih mahinacij.

In naša koroška dekleta?

V današnjih časih pripada posebno važna vloga vrlim slovenskim koroškim dekletom, bodimo materam in gospodinjam, ki si posebno prizadevajo, kako bi se čim bolj pripravile za svoje bodoče naloge. V tem pogledu posveča našim dekletom posebno skrb Kmečka zveza za slovensko Koroško, ki prireja po vseh slovenskih vaseh tečaje za žilve in ki se dobro zaveda pomena ter koristnosti takšnih tečajev. Na teh tečajih se slovenska dekleta spoznavajo ter zblizujejo. V skupnih pomenkih se medsebojno izgrajujejo in izpopolnjujejo. Hvaležna so Kmečki zvezi za hvalevredno pobudo, ki povezuje na ta način naše žensko mladino v čutu za družno skupnost in tovariško sodelovanje. Posebno lep uspeh je imel ta tečaj v Cirkovčah, ki je bil pri Krevcu o prostorih Osvobodilne fronte, ki to zdravo pobudo v prid našim dekletom vneto podpira in pospešuje.

Kako živimo v nekdanjem središču partizanskega gibanja

Obirska je majhna vas, toda po svoji zgodovini in pomenu znamenita. Tod okoli so v času

okupatorjevega nasilja pokale partizanske puške. Obirska je dala prvega aktivista. Tukaj je bilo eno najvažnejših središč partizanskega gibanja na slovenskem Koroškem. Danes celimo globoke rane, ki nam jih je zasekal kruti, brezobzirni okupator. Naš Narodni dom ni sicer še obnovljen, toda to nas ne moti, da se ne bi z vso vne-motili ljudsko prosvetnega dela. Naša zavedna mladina marljivo uprizarja igre, naši pevci pridno nastopajo ter nas razveseljujejo z narodno in partizansko pesmijo. Seveda nam je zelo pri srcu naša obirska "himna"—"Prav lepa je obirska fara." Sedanje prilike nas ne zadovoljujejo, ko vidimo, kako so še zmerom upoštevani tisti, ki so nas v času okupacije zatirali in preganjali. Kljub vsemu pa trdno verujemo v lepše čase, ko bo tudi Obirska veselo posijalo toplo, prijetno sonce lepših dni.

Krivica je le delno popravljena

Končno je varnostna direkcija za Koroško le morala ustreči zahtevi osrednjega odbora Slovenske prosvetne zveze ter vseh včlanjenih društev. Morala je priznati in potrditi osrednji odbor, ki je bil izvoljen na obnem zboru 12. marca t. l. Seveda je s tem le delno popravljena krivica, ki je bila priznana vodilni slovenski kulturni instituciji na slovenskem Koroškem. Slovensko koroško ljudstvo terja, da se storjena krivica celotno popravi, in ne bo mirovalo tako dolgo, dokler ne bosta varnostni direktor Stossier in njegova desna roka vladni svetnik Guggenberger preklečala na isti način preko radia in tiska svojega izdajalskega progla-sila, ki sta ga protipostavno razglasila po obnem zboru 12. marca, ko sta hotela s tem razdvojiti slovensko ljudstvo na Koroškem in ustreči boleznim ambicijam peščice domačih nazadnjaških mračnjakov, ki so temeljito pogoreli pri svojem poizkusu nadziralnega delovanja med našim zavednim ljudstvom.

Huda nesreča je doletela slovensko družino

Družino cerkovnika Petra Partla iz Bilcovsa je zopet doletela huda nesreča. Pred tremi leti je povozil hčerko Mojci neki angleški avto, ko se je peljala s kolesom iz Celovca h Gospe Sveti. Sedaj pa se je smrtno ponesrečil 29-letni sin Tomaž, ki je kot šofer stanoval v Celovtu. S svojim prijateljem je bil na poti proti Skofjemu dvoru; stopala sta po bližnjici tik ob železniškem tiru, ko je nepričakovano prisopihal od zadaj vlak. Njegov prijatelj se je še utegnil rešiti s hitrom skokom, Tomaž Partla pa je zajela lokomotiva in ga potegnila 60 metrov za seboj. Bil je pri pridni trtve. Prepeljali so ga v rodno vas in ga pokopali poleg sestre.

Vztrajno orjemo kulturno prosvetne brazde

Po vsej slovenski Koroški je v polnem razmahu kulturno prosvetno delovanje. Povsod prirejajo nastope, ob katerih spoznava naše slovensko koroško ljudstvo lepoto slovenske besede, globino slovenske kulture. Pohvaliti moramo zlasti požr-

tvovalno mladino, ki z veseljem in zanosom prepeva slovenske pesmi ter se uči slovenske igre. S temi slovenskimi kulturnimi prireditvami dokazujemo, da hočemo živeti, napredovati. Kruto se varajo oni, ki menijo, da bodo lahko barantali z našim ljudstvom in da bodo lahko zaustavili naš korak. Zaman so poizkusi, kakor je bil v Pilberku, kjer je okrajno glavarstvo prepovedalo nastop pionirjev iz Blata z igro "Pepeka". Na obnem zboru Slovenskega prosvetnega društva "Kočna" v Svečah je bilo govora o preganjanju in zatiranju slovenske besede s strani nestrpnih šovinistov; ki se v zadnjem času tako stopnjuje, da skušajo v cerkvi že spodrivati slovensko besedo, kar je celo v nasprotju z odredbo škofijskega ordinarijata v Celovcu, četudi ni naklonjen Slovincem.

Toda kljub vsemu temu se slovensko ljudstvo navdušeno zbira na številnih kulturno prosvetnih prireditvah. Društvo "Dobrač" je s svojim lepo uspešnim "Zlatorogom" pri Prangerju na Brnci privabilo množico zavednih Slovincov, ki niso skoparili s priznanjem. Predstava je pokazala, kako lepa, nepopacena je slovenska govornica v Spodnji Zili in ob Baškem jezeru. "Dobrač" je gostoval s to predstavo tudi v Ločah.

Pri Hrenu v St. Jakobu so igrali St. Peterjani "Glavni do-bitek". Iz bližnje in daljne okolice so prišli ljudje, da slišijo z odra domačo slovensko govornico. Ob sklepu igre smo skupno zapeli "Hej Slovani".

V Rožaku smo imeli ustanovni občni zbor Slovenskega prosvetnega društva "Peter Markovič". Izvoljeni odbor se je zavezal, da bo poživljal kulturno prosvetno delovanje.

V Narodnem domu v Podlublju je Slovensko prosvetno društvo "Stefan Singer" iz Kaple uprizorilo veseligr "Matček se ženi" tako dobro, da se je zbrano ljudstvo od srca nasmajalo. Ob koncu so nas razveselili s svojim nastopom še tumburši iz Kaple. S takimi prireditvami bomo najljepše odgovorili vsem, ki bi radi zatrdjevali, da na Koroškem ni več Slovencev.

V Trebesinjah je nastopila pri Dvojaku nova igralna družina s Plešivca z igro "V Ljubljano jo dajmo". Ljudje so poplačali mlade igralce z živahnim odobravanjem.

V društveni dvorani v Skofljah je uprizorilo Slovensko prosvetno društvo "Edinost" igro "Reveček Andrejček". Igralci in tumburši so navdušili staro in mlado.

Smrt zavedne slovenske mladinke in pevke

Na Trebinji je umrla vzgledna slovenska mladinka in pevka Olga Gröblacher. Nepregledna vrsta pogrebcev jo je pospremila na njeni poslednji poti. Podpirala je partizane v njihovi borbi proti nasilnemu nacizmu. Slava njenemu spominu!

(Poslano Sansu)

"PROLETAREC"
—Socialistično-delavski tednik—
Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku.
Stane 53 za celo, 51.75 za pol.
Si za četrt leta.
NAROČITE SI GAI!
Naslov:
PROLETAREC
CHICAGO 23, ILL.
1381 South Lawndale Avenue

Edvard Kardelj, podpredsednik vlade FLRJ, govori na proslavi obletnice Osvobodilne fronte 27. aprila na Kongresnem trgu v Ljubljani.

JUST ARRIVED

Imported Yugoslavian Handicrafts

Now on Sale at Our Showrooms:

LINENS	HANDBAGS
LACES	WOOLEN SLIPPERS
TABLE CLOTHS	FILIGREE JEWELRY

All Beautifully Detailed

HAND MADE ORIENTAL RUGS

Beautiful blended colors and patterns of Boukars, Tabriz, Kilim, and other Caucasian designs.

Tempus Import Company

373 FOURTH AVENUE NEW YORK CITY, N. Y.

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE
ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

25. julija

Dobil sem prvo pismo od doma. Dve strani je napisal oče, eno mati, zadnjo stran pa sta popisali sestre. Za mene je danes velik praznik. Iz pisma dehti naša zemlja. Doma so že mislili, da nisem več med živimi, ker že skupaj dve leti niso dobili glasu od mene, in pisma, ki so jih pisali na moj prvotni naslov, so dobili vrnjena. Tudi to pismo je polno vprašanj; ne morejo razumeti, zakaj mi ne smejo pisati na moje pravo ime.

Oče piše med drugim:

"Grozde kaže dobro. Prepričani smo, da bo na trgatve prišel tudi tvoj znanec Metod, ki je odpotoval na daljše potovanje, kakor pišeš. Vsi ga težko pričakujemo. Tudi na vasi povprašujejo po njem. Pozdrave mu pošiljajo Meškovi, Lešnikovi, Strnadov Tine in drugi. Pri nas se je marsikaj izpremenilo. Danes bi imel Metod več prijateljev, kakor pred dvema letoma, mnogih pa ne bi več našel. Poldek je lanske leto kot dobrovoljec odšel v vojsko, pozimi je pisalo v časopisu, da je padel na vzhodnem bojišču. Se nekaj jih je padlo, toda na bližnjih, prav bližnjih bojiščih."

Mati mi je napisala:

"Kupila sem ti dve novi srajci in čevlje; zdaj zbiraš karte, da ti kupim obleko. Po naših vinogradih že prihaja blage spalice, zato grozde lepo zori in mnogi ljudje, ki so bili prej žalostni, so spet dobre volje. Mnogim pa te spalice škodujejo in se držijo bolj kisló."

Matica je pripisala:

"Vinka ni doma. Čuva z drugimi vinograde pod Pohorjem in nabira gobe po planinah; a prišel bo čez, ko grozde dozori, tedaj bo prinesel košaro gob in še kaj drugega. Takrat bomo obhajali ves teden ženitovanje, tri dni najino, tri dni tvoje. Pozdravi Alenko."

Ali razumeš njihove vrstice? Naši ljudje so se torej znašli, odhajajo k partizanom in sodijo izdajalce. Čvrsto verujejo v skorajšnjo osvoboditev; tudi moja vera je trdna.

Vendar moje zdravje je rahlo. Zadnji čas sem že dvakrat po tri dni ostal doma. Ali bom usahnil tik pred osvoboditvijo?

15. avgusta

Zadnji čas sanjam samo o tebi, Alenka. Že ves teden se pripravljam, da bi se pogovoril s teboj o vsem, kar sva doživela od najinega prvega srečanja.

Ko sem prišel iz taborišča v Sremski Mitrovici, se mi je zahotelo daljšega potovanja križem naših Haloz. Ves dan sem hodil z grča na grč. V vinogradih so cvetele breskve. Zemlja je dišala po rasti, po pomladi. Ves sem bil omamljen od življenja, katerega lepoto sem po šestmesečnem zaporu spet začutil v sebi. Vse mi je bilo lepo, vsaka trta, vsak kol v vinogradih.

"E, Marija, ti si sila!"

Marica Širca

Tovarna plišev ob Tyrševi cesti je ena onih tovarn, ki vzbujajo dokaj mikaven in miren vtis. Šestdesna okna, obrnjena proti cesti so pred vojno vzbujala posebno pozornost, kajti iz njih so se skoro vsak večer lesketali sijajni, petdeset, ali še več svečni lestenci.

V tem salonu se je tedaj verjetno zibal v naslonjaču takratni stotolski tovarnar Eifler. Ta je vedel za svoje stroje v tovarni, še bolj za stanje blagajne v pisarni, malo, ali celo nič pa se ni zanimal za svoje delavce. Na cesti, ko so ga nekateri le hoteli pozdraviti, jim je odzdravil s pogledom v tla.

Različno so menili o njem: Ali, da je čudak, ali, da je previsok, da bi odzdravil "nižjim". Naj bo kakor koli. Danes tega lastnika ni več in vise v njegovih salonih solidne pisarniške lhoti.

Majhen vrtec pred tovarno, po katerem se je nekoč podila Eiflerjeva pisca Flora, je lepo urejen, kot primerno okolje spominski plošči, na kateri so ohranjena imena tovarniških delavcev, padlih za svobodo.

Ozko dvorišče vodi do vhoda v tovarno, ki je skrita za hrbtom tega bivšega Eiflerjevega stanovanja.

Na tem ozkem, temnem dvorišču sem Mariji prvič segla v roko. Bil je že večer. Žarki oddaljene cestne svetilke so se ji lovili v živahnih, temnih očeh. Pol začuden, pol vesel pogled je

du. Pa mi ne bi bile lepe Haloze, ki so ležale razgrnjene pred menoj?

Pozno popoldne sem prišel ha Gorco. V šoli je bilo živo. Skozi odprta okna se je čulo živahno pogovarjanje in glasno smehljanje otrok. Potrkal sem in stopil v razred, ne da bi čakal odziva. Nisem vedel, da je bil moj znanec Komac prav zaradi prijateljstva z menoj premeščen kmalu potem, ko so mene odvedli. Tedaj sem zagledal sredi gruč otrok namesto njega temnolase dekle, ki je otrokom smehljaje se nekaj pripovedovala. Presenečen sem obstal pri vratih.

"Ali ni tu učitelja Komaca?" sem vprašal čez čas.

Ti si mi zaklinala kar iz gruč: "Že skoraj pol leta sem jaz na njegovem mestu. Če želite kakoga obvestila, počakajte, takoj končamo." In spet si se okrenila k otrokom.

Umaknil sem se na hodnik šole, ko so začeli prvi otroci odhajati skozi vrata.

"Zelite?"

"Prav za prav ničesar. Komac je bil moj prijatelj, pa sem prišel k njemu na kratek pogovor."

"Ali ste imeli kaj posebnega na programu?"

"Ne. Pogovorila bi se o njegovih otrocih in o tujakih njih ludeh."

"O njih bi vam morda tudi jaz mogla kaj povedati."

Predstavil sem se.

"Vi ste Metod Hrastnik?" si se vidno razveselila. "Slišala sem o vas. Tudi vi mi boste lahko povedali marsikaj, toda iz južnih krajev..." Razumevajoče si me pogledala in povabila v sobo.

Tako se je začelo najino znanstvo.

Ko sem se tisti večer spustil v trdem mraku z Gorce proti domu, sem vso pot obnavljal tvoje besede, doživljal tvoje poglede in užival ob tvojem jasnem dekliranjem smehu, ki mi je še vedno zvenel v ušesih.

Odtlej sem bil skoraj vsak drugi dan pri tebi. Kmalu sem spoznal, da se ne znaš samo lepo smehljati, marveč da tudi gledaš življenje trezno, pravilno presojaš domače in svetovne dogodke in da imaš iste poglede na svet kakor jaz. To naju je še hitreje zblizalo.

Na strmih sadovnjakih so medtem vzcvetele slive in češnje, pozneje hruške in jabolane. Ozeleli so bukovki gozdovi in tudi trnje je pogoltno nežne zelene lističe. Pomlad je bila tu. Midva sva tedaj hodila z roko v roki skozi dehteče vinograde in šumeče bukovke gozdove.

Nekega nedeljskega popoldne, ko je po gričih vladala tišina, sva odšla izpred šole v tvojo sobo. Ničesar nista govorila. Kakor da je naju nekdo zvalil v tvoje zasenčeno bivališče. Korak nama ni bil tako prožen kot navadno. Spominjam se še dobro, da sem dvakrat zaprl vrata, a so se spet sama odprla. Zato sem ponovno stopil k njim in jih zaklenil. V tistem trenutku se je odločilo to, po čemer sem že dolgo hrepenel. Pristopil sem tesno k tebi in te privel nase.

(Dalje prihodajš.)

iskal po mojem obrazu, češ: kaj neki bi rada od nje, le zakaj sem jo velela pozvati? Videč, da se je v naglici ločila od dela in da komaj čaka nazaj k svojem stroju, sem stopila za njo skozi hodnik v tovarno.

Med štirinoglatimi stebri so brneli nizki, manjši in nekateri večji tekstilni stroji. Pozneje Marija je urno brzela pred menoj. Se višje si je zavijala roka-ve in se živahno okrenila proti meni. "No, to vas zanima, kako jaz delam?" je dejala hudo mušno, loveč poglede tovarišev in tovarišice, ki so pri sosednjih strojih urno uravnavali izpod vrtečih valjev tekoče metre gladkega pliša.

"Ali saj ni nič posebnega to moje delo, prav nič posebnega ni," je nenehno zatrjevala. Zdalj pozornost na pliš, kakoj name, skoro ni vedela, kdaj naj razloži svoje delo. "Vidite," je nadaljevala, "samo tole mizo sem približala k stroju, da poleg likanja rute tudi režem. To je vse. No, ali sedaj vidite, da ni čisto nič posebnega? Malo bolj urno se obrnem, pa je. Včasih res nisem imela interesa, da bi se na-zevala v delu, saj sem prav do- bro vedela, da bi to ne bilo v ko-rist niti meni, niti komu druge- mu v tovarni; razen gospodarju seveda, ki pa je imel že itak do- volj dobička od nas. Obmolknila je. Vedela sem, da se je te- daj zamislila v čase pred vojno, ko je služila še bivšim gospodar- jem, ko se je utrjala v delu od- jutra do večera, ko je še čisto mlada zastavila svoje moči v to- varno. Potem je prišla vojna. Zresnila in izbrusila jo je. Spo- tala, videla in zaslišala je mar-

sikaj česar bi sicer nikoli ne za- znala. Preganjanje, ki so ga iz- vajali fašisti in izkoriščanje de- lavcev, ni ušlo njenemu opazo- vanju, niti njej sami ne, kajti na lastni koži je občutila mnoge fa- šistične udarce. Sam gospodar je tedaj najbudneje pazil nad delavci, če ni morda med njimi kdo, ki se noče pokoriti okupa- torju, za katere je menil, da so zaščitniki miru, imetja in kultu- re.

Vzravnila se je, se zazrla nad stroje, tja do velikih okenj, sko- zi katere je vsa leta po vojni gle- dala svetle, svobodne dneve. "V tovarni se počutim kakor doma," je dejala in se nasmehnila sosedu pri stroju, katere ji je te- daj nekaj namignila. Marija je urno priskočila tja, ji v trenutku popravila nekaj pri stroju, na- ravnila nitke, ki so se napačno naravnale na ometke in spet je bila pri svojem delu. Stala je ob stroju, delala in mi pravila mnogo o tem, kako je prišla do praktičnega načina dela in kaj jo je privedlo do tega. Iz nje- nih besed sem razvidela, da Ma- riya ni samo po naravi marljiva in urna delavka, marveč tudi zavestna, prekaljena in odločna žena. Rekla je: "Kar verjeti nisem mogla, ko me je komisija proglasila za racionalizatorko. Pravijo, da sem s svojim nači- nom dvignila efekt dela in pro- dukcijo za sto procentov, da s tem prihranim tovarni lepo vsoto denarja. Včasih se je likalo na takem stroju 30 rut na uro, sedaj pa jih izdelam do 60. Po- leg tega so rute tudi zrezane, kar opraviš lahko mimogrede, če se količkej obrnem. In ven- dar nisem iznašla nič posebnega."

Kaj ne, saj sami vidite, da je vse tako enostavno."

Skromno me je pogledala, gla- dila pri tem svetlo žametno bla- go, v katerem so cvetele vtisnje- ne velike, lepe rože.

Mlad delavec je ravnokar po- biral od stroja do stroja in zlagal na voziček izgotovljeno bla- go.

"E, Marija, ti si sila!" ji je za- klical, ko je z njene mize umak- nil prvo skladišnico rut. "Ti res vse prekašaš. Radi tebe moram še jaz tekmovali. Presneto mo- ram hiteti, če hočem, da ti pra- vočasno umikam te tvoje gore. Komaj te dohitim s tem svo- jim kamijonom." Pokazal je na voziček, katerega je tedaj s ko- lenom veselo porinil dalje in na- ju pozdravil s nasmehkom.

Tudi Marija se je nasmehnila. "Ti naši fantje so res dobri. Vsa- kokrat me pozabavajo. Mladi so še. Če pomislim, v kakšnih o- kolščinah smo delali mi, ko smo bili mladi, potem je to sedaj pač razlika. Ne privoščim nikomur, da bi okusil življenje, kakršno smo imeli mi v mladosti, a ko- ristilo bi marsikomu poizkusiti ga vsaj malo. Saj se ne zaveda- jo, kaj je prinesel delovnim ljudem nov čas. Premalo se za- vedajo, kaj pomeni, da skrbi ne- kdo v tovarni za vsakega pose- bej, da ve zanj kakor za človeka in ne kakor za številko ali stroj, kot se je to dogajalo nekoč."

Spet je obmolknila. Misli- la sem si: Zavedna in pridna de- lavka, kakršnih je sicer mnogo pri nas, a jih še vedno mnogo manjka. Zaveda se, kaj je svo- boda delavcu, zaveda se razlike od včeraj na danes in prav go- tovo se zaveda tudi razlik, ki se danes razumejejo ljudstva v svetu.

Morala sem prekiniti zamiš- ljenost in molk, ki je padel med naju. Morala sem ji nekaj re- čiti; nekaj od tega, kar se mi je v srcu napolnilo ob pogledu na- njo.

"Čuj, Marija," sem dejala, "prej si mi rekla, da to tvoje delo ni nič posebnega, da nisi pri tem nič iznašla in kaj vem še kakšne skromne pripombe si mi natovorila. Prav gotovo pa sama veš, da si s svojim delom tovarni zgled in da slede tudi o- stali tovariši tvojemu zgledu. To, kar praviš, da ni nič poseb- nega, to je mnogo. Ravno to, da si s preprostimi in malimi sred- stvi dosegla večji učinek dela, to je enako vredno velikemu izumu. Prav gotovo si kot de- lavka zastavila ves svoj razum in voljo za dosego tega novega dognanja."

Ni mi dovolila govoriti dalje. Segla je v besedo: "Nikar ne go- vorite o naporih. Izboljšati delo, to je bila le moja dolžnost. Tam v naši barvarni bi se lahko go- vorilo o naporih, kjer delavcem kemikalije in barvila razjedajo pluća. Tam so tovariši mnogo na slabšem kot mi tu v normal- nem zraku, ob svetlih oknih; to je kakor noč in dan."

Cez nekaj minut sem se poslo- vilila od te skromne delavke Ma- riye, vedeč, da vijolica ne bo ni- koli tulipna.

Stroji pa so peli dalje...

(Poslano Sansu)

Prispevajte v obrambni sklad!

Vel darovi za obrambo Enako- pravnosti, Prosveto in Proletar- ca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24455 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blaginjak obrambne- ga sklada.

NAROCNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (May 31, 1948), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumi potekla naročnina. Ponovite le pravo- časno, da se vam list ne ustavi.

Is "jame" so prišli. Jutri se bodo vrnil v nam naprej kopali "kri naše industrije." — Slika iz Slovenije.

Delavci se peljejo po novi cesti Vrhnika-Ljubljana in ugotav- ljajo, da je delo dobro opravljeno.

Ponarejeno drevesce

Boris Pahor

Burja je ponehala in Trst se je sredi decembra nasmehnil. Na ulicah je bil dirindaj in lju- dje so strujili mimo izložb. Bli- žal se je božič, na trgu so zagr- dili prostor in prodajali dreves- ca. Bližal se je tudi poldan in priprosta žena je hitela s torbo v roki proti obrežju; ob nji je drobila hčerka, ki je bila mala kakor brbnček.

Ko sta šli mimo dreves, je de- jala:

"To ni za nas, ne, mama?"

"Letos ne."

"Letos ne bomo kupili, res?"

"Ko boš bolj odrasla."

"Kako moremo kupiti, ko pa so tako draga?"

"Mi ne zmoremo toliko, ne, mama?"

"Ne."

"Če bi papa delal vsak dan, potem bi tudi meni kupil dre- vesce, kajne, mama?"

"Bi, prav gotovo."

"Tako pa ni mogoče, če dela le vsak drugi dan!"

Potem je mati prišla malo za roko in prečkala sta cesto. Po- tem sta vstopili v pekarno in mati je naročila škrncelji piškot- tov.

"Zdaj papakaj in bodi pridna."

Mala je držala škrncelji v na- ročju, kakor da pestuje punčko. Na korzu so bile zbrane gruč pred svetlimi okni izložb. De- kletce pa je stopalo modro ob mami, niti se ni oziralo na trgo- vine; ko da imata onidve drugač- no pot.

"Mama."

"Da?"

"Si kupila piškote, ker je uka- zal zdravnik?"

"Zato, da boš papkala, sem ku- pila; ker hodiš letos v šolo in se boš lepo učila."

"Toda zdaj bomo imeli počit- nice, mama."

Mati jo je spet prišla za ro- ko in prečkala sta Borzni trg. Potem sta šli po obrežju. Pomo- li so se belili, po dnevih burje je bil zrak prozoren; hišice na po- bočju tržaških gričev so v de- cembrskem soncu bele, ko da so iz belega naškrobanega platna. Kakor da so poslikane, se zbra- ne v prisojno piramido dvigajo gor v breg. Morje pa je bila burja pobarvala s temno mo- dro, živo barvo, le ob branu ne- keje je malce skodrano. Tam se kedaj iz spenjene gubice rodi galeb.

"Mama."

"Da?"

"Če se boš spet jokala, ne bom šla več k zdravniku."

"Zdaj papaj, in bodi pridna."

Mala je šla z ročico v škrn- celj.

"Dve jajci na dan, da mi mo- rak dati, tako je rekla, ne, ma- ma?"

"Da."

"Zato, ker imam luknjo v pljučih?"

"Saj ni rekel luknjo."

"Tri luknjice je dejal, ne?"

"Zdaj bodi pridna, boš videla kmalu papa, ko bo prišel z de- la."

"Ko bo piskalo poldne, ne?"

"Da."

"Mama, papa je rekel, da bi lahko imela dve jajci na dan, če bi vsak dan delal."

"Da."

"Toda Karleto da, on ima luk- njo na pljučih, ne, mama?"

"Zdaj bodi pridna, sem ti re- la."

Dekletce je grizljalo piškot, ob bregu so lahko nihale jadrnice, iz skladišč pod Starim svetilni- kom so prihajali tovarni avto- mobil.

"Mama?"

"Kaj je pitka?"

"Dve jajci na dan! Kako je to mogoče! Kvečjemu eno na te- den, se ti ne zdi, mama?"

"Bomo videli, daj mi roko zdaj."

"In Karletov oče, mama?"

"Da?"

"On nikoli nič ne dela, kaj ne?"

"Ne, brezposeln je, toda zdaj bodi pridna."

"Niti eno jajce na teden ne more kupiti Karletu, ne?"

"Če ne boš pridna, ne boš šla več z mano k papanu, veš?"

Potem sta šli mimo postaje Sv. Andreja, potem vzdolž nasa- dov v drevoredu. Delavci so že sedeli na zidku onkraj tramvaj- skih tračnic in kosili; žene so se- dele ob njih na zidku.

"Mama."

"Da?"

"Če bi me ne bila peljala k zdravniku, bi morda papa kupil drevesce."

"Ker bi ne mislil, da mi mora kupiti vsak dan dve jajčki."

"Če boš pridna, ti bo morda vseeno kupil."

"Da?"

II.

Delavci so sedeli v soncu pod zidom; ko so zajemali iz posod, se je aluminij svetlil, svetli- kali so se jim zobje. Može so prihajali po mostu z dela in se- dali na kamne, na travo. Eden je uprl stopala v bodečo žico, ki je varovala ozek pas trave, žena je stala ob njem in hči, in sta ga gledali ko je jedel, ga verno po- slušali, ko je med jedjo pripo- vedoval.

"Mama."

"Da?"

"Si kupila piškote, ker je uka- zal zdravnik?"

"Zato, da boš papkala, sem ku- pila; ker hodiš letos v šolo in se boš lepo učila."

"Toda zdaj bomo imeli počit- nice, mama."

Mati jo je spet prišla za ro- ko in prečkala sta Borzni trg. Potem sta šli po obrežju. Pomo- li so se belili, po dnevih burje je bil zrak prozoren; hišice na po- bočju tržaških gričev so v de- cembrskem soncu bele, ko da so iz belega naškrobanega platna. Kakor da so poslikane, se zbra- ne v prisojno piramido dvigajo gor v breg. Morje pa je bila burja pobarvala s temno mo- dro, živo barvo, le ob branu ne- keje je malce skodrano. Tam se kedaj iz spenjene gubice rodi galeb.

"Mama."

"Da?"

"Če se boš spet jokala, ne bom šla več k zdravniku."

"Zdaj papaj, in bodi pridna."

Mala je šla z ročico v škrn- celj.

"Dve jajci na dan, da mi mo- rak dati, tako je rekla, ne, ma- ma?"

"Da."

"Zato, ker imam luknjo v pljučih?"

"Saj ni rekel luknjo."

"Tri luknjice je dejal, ne?"

"Zdaj bodi pridna, boš videla kmalu papa, ko bo prišel z de- la."

III.

Delavci so sedeli v soncu pod zidom; ko so zajemali iz posod, se je aluminij svetlil, svetli- kali so se jim zobje. Može so prihajali po mostu z dela in se- dali na kamne, na travo. Eden je uprl stopala v bodečo žico, ki je varovala ozek pas trave, žena je stala ob njem in hči, in sta ga gledali ko je jedel, ga verno po- slušali, ko je med jedjo pripo- vedoval.

"Mama."

"Da?"

"Si kupila piškote, ker je uka- zal zdravnik?"

"Zato, da boš papkala, sem ku- pila; ker hodiš letos v šolo in se boš lepo učila."

"Toda zdaj bomo imeli počit- nice, mama."

Mati jo je spet prišla za ro- ko in prečkala sta Borzni trg. Potem sta šli po obrežju. Pomo- li so se belili, po dnevih burje je bil zrak prozoren; hišice na po- bočju tržaških gričev so v de- cembrskem soncu bele, ko da so iz belega naškrobanega platna. Kakor da so poslikane, se zbra- ne v prisojno piramido dvigajo gor v breg. Morje pa je bila burja pobarvala s temno mo- dro, živo barvo, le ob branu ne- keje je malce skodrano. Tam se kedaj iz spenjene gubice rodi galeb.

"Mama."

"Da?"

"Si kupila piškote, ker je uka- zal zdravnik?"

"Zato, da boš papkala, sem ku- pila; ker hodiš letos v šolo in se boš lepo učila."